

УДК 334.7.01

Довганюк В.М.
аспірант,

ВНЗ «Національна академія управління»

ЕТАПИ ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті доведено необхідність визначення результативності формування та реалізації стратегії управління розвитком системи кредитної кооперації. Пропонується розкриття послідовності та змісту етапів оцінювання розвитку національної системи кредитної кооперації, що передбачають оцінювання системи кредитної кооперації за допомогою статистично-експертного методу; формування переліку можливих заходів реалізації проектів стратегії управління розвитком системи кредитної кооперації; оцінювання економічної ефективності діяльності кредитних спілок; економічне оцінювання ефективності інвестування заходів щодо підвищення ефективності функціонування системи кредитної кооперації та державне регулювання шляхом коригування державних стратегічних програм розвитку. Успішність реалізації заходів щодо розвитку системи кредитної кооперації буде залежати від розроблення та запровадження стратегічного плану дій, який би враховував усі аспекти виконання передбачених заходів.

Ключові слова: система кредитної кооперації, кредитні спілки, державне регулювання, оцінювання, стратегія розвитку, механізм функціонування.

ЭТАПЫ ОЦЕНИВАНИЯ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ КРЕДИТНОЙ КООПЕРАЦИИ В УКРАИНЕ

Довганюк В.Н.

В статье доказана необходимость определения результативности формирования и реализации стратегии управления развитием системы кредитной кооперации. Предлагается раскрытие последовательности и содержания этапов оценки развития национальной системы кредитной кооперации, предусматривающие оценку системы кредитной кооперации с помощью статистически-экспертного метода; формирование перечня возможных мер реализации проектов стратегии управления развитием системы кредитной кооперации; оценку экономической эффективности деятельности кредитных союзов; экономическую оценку эффективности инвестирования мероприятий по повышению эффективности функционирования системы кредитной кооперации и государственное регулирование путем корректировки государственных стратегических программ развития. Успешность реализации мероприятий по развитию системы кредитной кооперации будет зависеть от разработки и внедрения стратегического плана действий, который бы учитывал все аспекты выполнения предусмотренных мероприятий.

Ключевые слова: система кредитной кооперации, кредитные союзы, государственное регулирование, оценка, стратегия развития, механизм функционирования.

STAGES OF EVALUATION OF CREDIT COOPERATION IN UKRAINE

Dovganiuk V.

The article proves the necessity of determining the effectiveness of the formation and implementation of the strategy for managing the development of the credit co-operation system. It is offered to reveal the sequence and content of the stages of evaluation of the development of the national credit cooperative sys-

tem, which envisages the evaluation of the credit cooperation system using the statistical expert method; Formation of a list of possible measures for implementation of the strategy of management development of the credit co-operation system; Evaluation of economic efficiency of credit unions activity; Economic evaluation of the effectiveness of investing measures to improve the functioning of the credit co-operation system and state regulation by adjusting the state strategic development programs. The success of the implementation of measures for the development of the credit co-operation system will depend on the development and implementation of a strategic plan of action, which takes into account all aspects of the implementation of the envisaged measures.

Keywords: credit cooperatives, credit unions, government regulation, assessment, strategy development, operation mechanism.

Постановка проблеми. Для задоволення потреб населення у фінансових послугах важливе повноцінне та ефективне функціонування системи кредитної кооперації та кредитних спілок зокрема. Нині сектор небанківських фінансово-кредитних установ в Україні є дуже малим, але вони можуть зайняти доволі-таки значну частку ринку. Національна система кредитної кооперації є важливим складником соціально-економічної політики, оскільки сприяє самоорганізації людей на засадах взаємодопомоги та рівності. Однак, незважаючи на важливість такого інституту в економіці України як система кредитної кооперації, одним, із найважливіших завдань є оцінювання етапів її розвитку на шляху розбудови ефективного фінансового ринку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження теоретичних основ функціонування національної системи кредитної кооперації здійснено в наукових працях таких відомих українських учених, як О. Волкова, В. Гончаренко, О. Єфремова, О. Добровольська, С. Леонов, А. Пожар, А. Стадник, М. Чижевська та ін.

Постановка завдання. Мета статті полягає у проведенні аналізу сучасного стану системи кредитної кооперації, висвітленні послідовності етапів оцінювання розвитку національної системи кредитної кооперації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час визначення результативності формування та реалізації стратегії управління розвитком системи кредитної кооперації першочерговим завданням є формування послідовності етапів її оцінювання. Пропонуємо детальніше розглянути етапи оцінювання, які в комплексі вирішуватимуть визначену мету стратегії. До першочергових кроків пропонуємо віднести такі етапи оцінювання розвитку системи кредитної кооперації (рис. 1).

Етап I. Оцінка системи кредитної кооперації за допомогою експертно-статистичного методу. Для цього пропонуємо визначити перелік показників, які впливають на пріоритетність системи кредитної кооперації перед банківськими установами.

Етап II. Формування заходів із прискорення розвитку системи кредитної кооперації. Для цього необхідно за допомогою теоретичного аналізу та враховуючи структурно-наслідкову схему взаємозв'язку внутрішніх та зовнішніх чинників, визначити ті, які впливають на управління розвитком системи кредитної кооперації.

Сформована група заходів може систематизуватися в комплексну програму підвищення конкурентоспроможності системи кредитної кооперації та має стати планом дій для ефективного її розвитку. При цьому автоматично відбудеться розвиток інших галузей економіки за умови коригування концепції розвитку системи кредитної кооперації. Метою розвитку системи кредитної кооперації в наявній концепції є розроблення та запровадження ефективного ринкового механізму фінансування населення, передусім у сільській місцевості, зокрема суб'єктів малого підприємництва та фермерських господарств, забезпечення надійної роботи фінансових установ, максимально наближених до споживачів фінансових послуг, створення умов для довгострокового кредитування із застосуванням сучасних фінансових інструментів та ринкової інфраструктури, що дають змогу поступово знизити вартість кредитів.

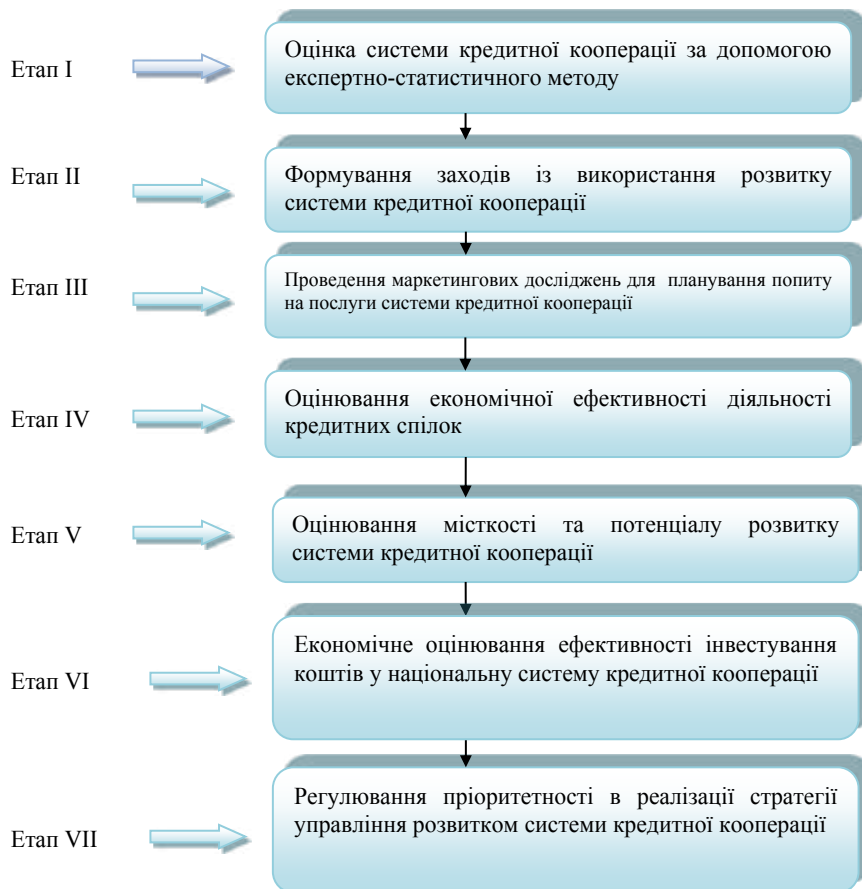

Рис. 1. Етапи економічного оцінювання розвитку системи кредитної кооперації

Основними цілями новоствореної комплексної програми підвищення конкурентоспроможності системи кредитної кооперації є виконання певних умов для вирішення проблем стратегічного розвитку системи кредитної кооперації задля підвищення її конкурентоспроможності на місцевому, регіональному та державному рівнях.

Заходи щодо розвитку системи кредитної кооперації мають бути спрямовані на:

- раціональне використання наявного потенціалу;
- здійснення реконструкції та модернізації матеріально-технічної бази;
- належне інформаційне забезпечення та рекламування системи кредитної кооперації;
- підтримка органами влади та створення сприятливих умов для розвитку;
- забезпечення підготовки нових висококваліфікованих та підвищення кваліфікації наявних трудових кадрів;
- підвищення якості надання послуг.

Успішність реалізації заходів щодо розвитку системи кредитної кооперації буде залежати від розроблення та запровадження стратегічного плану дій, який би враховував усі аспекти виконання передбачених заходів. Такий план дій передбачає:

– удосконалення нормативно-правового та методичного забезпечення розвитку системи кредитної кооперації, приведення законів до міжнародних норм, удосконалення державного регулювання шляхом координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів підприємництва;

– захисту прав споживачів послуг;

– захисту інтересів усіх учасників;

– цільового інвестування у формування розгалуженої інфраструктури системи кредитної кооперації, що надасть можливості розвитку вітчизняного небанківського сектору та створить умови для інтеграції до європейських фінансових ринків;

Етап III. Проведення маркетингових досліджень для планування попиту на послуги системи кредитної кооперації. Першим кроком у реалізації програми підвищення конкурентоспроможності системи кредитної кооперації має бути проведення маркетингового дослідження для визначення наявного попиту та планування в перспективі попиту на послуги кредитних спілок.

У процесі маркетингового дослідження необхідно визначити рівень поінформованості та необхідну кількість коштів для належного рекламування діяльності системи кредитної кооперації.

Етап IV. Оцінювання економічної ефективності системи кредитної кооперації. Підвищення рівня пріоритетності системи кредитної кооперації можна досягти через інвестування в проекти розвитку системи кредитної кооперації. Доцільність реалізації таких інвестиційних проектів можна оцінити за сукупним економічним, соціальним, інноваційним та стратегічним ефектом від їх реалізації. Визначення економічного ефекту – найважливіший крок в оцінюванні доцільності вкладення інвестицій.

Пропонуємо визначати пріоритетність інвестиційних проектів розвитку системи кредитної кооперації за максимальним значенням економічного ефекту. Пріоритетність інвестиційних проектів можна визначити як за кількісними, так і за якісними показниками. Разом з економічним ефектом від запровадження проектів можна отримати додатковий соціальний, інноваційний та стратегічний ефекти, виникнення яких будемо вважати за додатковий стимул.

До соціального ефекту в результаті реалізації стратегії управління розвитком системи кредитної кооперації можна віднести забезпечення зайнятості населення, фінансову підтримку задоволення споживчих потреб населення.

До інноваційного ефекту в результаті реалізації стратегії управління розвитком системи кредитної кооперації можна віднести: створення нових «брендових послуг» системи кредитної кооперації; реформування структури наданих послуг; збільшення інвестиційної привабливості тощо.

До стратегічного ефекту в результаті реалізації стратегії управління розвитком системи кредитної кооперації можна віднести: формування стратегії управління розвитком системи кредитної кооперації; інвестиційні проекти розвитку системи кредитної кооперації.

Запровадження заходів проектів розвитку системи кредитної кооперації можна вважати доцільними, якщо витрати, необхідні для їх реалізації, не лише компенсуються, але й принесуть прибуток та швидко окупляться. Вибір інвестиційних заходів, які варто запроваджувати для підвищення рівня пріоритетності, варто здійснювати за максимальним економічним ефектом від реалізації проекту. Але слід ураховувати і можливість впливу комплексної реалізації проектів із підвищення пріоритетності, тобто вжиття одного заходу не буде ефективним, а лише комплексна реалізація визначених інвестиційних проектів дасть змогу отримати зазначені ефекти.

Економічно доцільним є розвиток системи кредитної кооперації якщо виникають такі ефекти для:

– населення – створення нових робочих місць, у тому числі для приватного сектору та суміжних господарств;

– підприємств – ефективність діяльності за рахунок залучення коштів системи кредитної кооперації;

- місцевих бюджетів – податки та інші відрахування;
- держави – податки до державного бюджету.

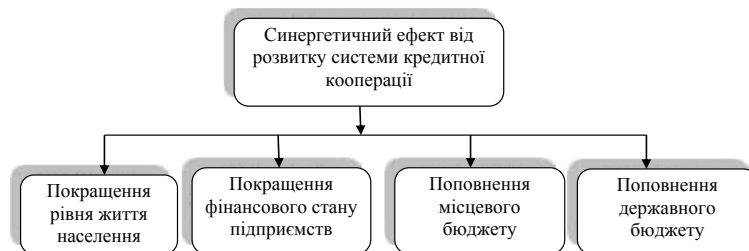

Рис. 2. Визначення синергетичного ефекту від розвитку системи кредитної кооперації

Ефективність діяльності системи кредитної кооперації можна визначити за такими показниками, як:

- коефіцієнт ефективності наданих послуг:

$$K_{\text{посл}} = \frac{\Pi_i}{C_i},$$

де $K_{\text{посл}}$ – коефіцієнт ефективності наданих послуг;

Π_i – сума прибутків і-го виду послуг, тис. грн.;

C_i – собівартість і-го виду послуг установ системи кредитної кооперації, тис. грн.;

- коефіцієнт прибутковості власного капіталу:

$$K_{\text{вл.к}} = \frac{\Pi_i}{C_i},$$

де $K_{\text{вл.к}}$ – коефіцієнт прибутковості власного капіталу;

Π_i – чистий прибуток установ системи кредитної кооперації, тис. грн.;

$C_{\text{вл}}$ – сума власного капіталу установ системи кредитної кооперації, тис. грн.;

- коефіцієнт валової прибутковості наданих послуг:

$$K_{\text{посл}} = \frac{\Pi_i}{C_i},$$

де $K_{\text{в.пр}}$ – коефіцієнт прибутковості наданих послуг;

$\Pi_{\text{в}}$ – сумарний прибуток установ системи кредитної кооперації, тис. грн.;

O_n – обсяг наданих послуг, тис. грн.

Провівши відповідні розрахунки коефіцієнтів економічної прибутковості, можна встановити, чи працюють установи системи кредитної кооперації ефективно. За динамікою показників можна спрогнозувати очікувану норму прибутку від наданих послуг.

Етап V. Оцінювання місткості та потенціалу розвитку системи кредитної кооперації полягає у визначенні шляхів раціонального використання та підвищення наявного потенціалу; прогноз кошторисних витрат задля модернізації та розширення матеріально-технічної бази та інфраструктури системи кредитної кооперації; прогноз витрат на достатнє інформаційне забезпечення та рекламування, що в кінцевому підсумку дасть можливість розробити ефективні інвестиційні проекти для управління розвитком системи кредитної кооперації.

Етап VI. Економічне оцінювання ефективності інвестування коштів для реалізації комплексної програми підвищення конкурентоспроможності установ системи кредитної кооперації. Для успішної реалізації даного етапу необхідно запланувати розміри інвестицій за усіма розділами комплексної програми підвищення конкурентоспроможності національної системи кредитної

кооперації. Визначення необхідної кількості інвестиційних коштів залежить від економічної ситуації на ринку послуг.

Запровадження інвестиційних проектних заходів можна визначити за умови виникнення сумарного економічного ефекту для держави, місцевого населення та підприємств. Однак для визначення прибутків держави та місцевого населення від розвитку системи кредитної кооперації, не існує чіткої методики. Проте для розвитку системи кредитної кооперації необхідними та ефективними будуть інвестиційні вкладення у такі проекти як:

- проект покращення якості послуг;
- проект інформаційної підтримки;
- проект розвитку брендового продукту системи кредитної кооперації;
- проект підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Етап VII. Регулювання пріоритетності в реалізації стратегії управління розвитком системи кредитної кооперації. Беручи до уваги весь комплекс проблем та сфер, які необхідно вирішити для подальшого розвитку системи кредитної кооперації, вважаємо, що саме державне управління є найефективнішим.

Отже, методичні рекомендації щодо оцінювання економічної ефективності управління розвитком системи кредитної кооперації передбачають: оцінювання системи кредитної кооперації за допомогою статистично-експертного методу; формування переліку можливих заходів реалізації проектів стратегії управління розвитком системи кредитної кооперації; оцінювання економічної ефективності діяльності кредитних спілок; економічне оцінювання ефективності інвестування заходів щодо підвищення ефективності функціонування системи кредитної кооперації та державне регулювання шляхом коригування державних стратегічних програм розвитку.

Висновки з проведеного дослідження. Запропонований комплексний підхід до економічного оцінювання ефективності управління розвитком системи кредитної кооперації може бути використано для оцінювання доцільності вкладення ресурсів у розвиток національної системи кредитної кооперації.

Перспективою подальших наукових досліджень є спроба розробити загальнодержавну стратегію розвитку національної системи кредитної кооперації України, що сприятиме зміцненню фінансового сектору України та захищатиме від знецінення заощадження населення, залишаючись особливим важелем впливу на вітчизняну економіку.

1. Бабенко С.Г. Стратегія розвитку кооперативного сектора економіки України / С.Г. Бабенко // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 4. – С. 38–51.

2. Волкова О.Г. Система кредитної кооперації України: сучасний стан та напрямки розвитку / О.Г. Волкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1404/1>

3. Гончаренко В.В. Про зміну концепції розвитку системи кредитної кооперації та її можливий вплив на кредитно-кооперативний сектор національної економіки / В.В. Гончаренко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2011. – № 5(50). – С. 99–107.

4. Добровольська О.В. Концепція розвитку системи кредитної кооперації: реалії та перспективи / О.В. Добровольська // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 14. – С. 251–253.

5. Єфремова О.В. Система кредитної кооперації як важлива складова ринку фінансових послуг України / О.В. Єфремова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/2007mart/2_Efrem.php.

6. Леонов С.В., Олещук М.Г. Аналіз проблем, перспектив і тенденцій діяльності кредитних спілок України / С.В. Леонов, М.Г. Олещук // Вісник Української академії банківської справи. – 2014. – № 1(36). – С. 34–37.

7. Пожар А.А. Кредитно-кооперативний сектор економіки європейських країн : [монографія] / А.А. Пожар. – Полтава : РВЦ ПУЕТ, 2013. – 278 с .

8. Стадник А.А. Розвиток кооперативного руху в Україні / А.А. Стадник // Фінанси України. – 2004. – № 7. – С. 104–110 .

9. Терещенко П. Напрями розвитку кредитних спілок в Україні / П. Терещенко // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 87–94.

10. Чижевська М. Кредитна кооперація як засіб подолання бідності та створення соціально-економічних вигод / М. Чижевська // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економіка. – 2007. – Ч II. – Вип. 4(40). – С. 328–335.

E-mail: shkirka2002@ukr.net